

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 87/2012-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. apríla 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej, sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti F. P., K., zastúpeného advokátom JUDr. J. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 23 Sp 99/09 z 25. októbra 2010 a jemu predchádzajúcim postupom a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 31/2010 z 26. októbra 2011 a jemu predchádzajúcim postupom takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo F. P. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 31/2010 z 26. októbra 2011 a jemu predchádzajúcim postupom porušené boli.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžr 31/2010 z 26. októbra 2011 zrušuje a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť F. P. trovy právneho zastúpenia spolu v sume 323,52 € (slovom tristodvadsaťtri eur päťdesiatdva centov) na účet jeho advokáta JUDr. J. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti F. P. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 87/2012-28 z 22. februára 2012 prijal na ďalšie konanie sťažnosť F. P., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 23 Sp 99/09 z 25. októbra 2010 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a jemu predchádzajúcim postupom, ako aj rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžr 31/2010 z 26. októbra 2011 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“) a jemu predchádzajúcim postupom.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že spolu so svojím bratom E. P. si 10. februára 1992 uplatnili na bývalom Pozemkovom úrade v Ž. reštitučný nárok podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) «vo vzťahu k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území Ž. zapísané v PK vložke 449 ako parcela č. 1750, PK vložke č. 446 ako parcela PK 1752, v PK vložke 964 ako PK parcela č. 1751 vedené v komasačnom hárku 0842 na E. P., rod. G. ako aj parc. 4480, ktorých stav je neidentický, zlúčených do EN parc. 6612, ďalej vo vložke 2484 pre parc. 743/2, vo vložke 2376 parc. 2535/3 v užívaní PCHZ Ž., vo vložke 279 parc. 526 a 525, ktorých stav je neidentický, zlúčených do EN parciel 2030 a 2029 Mestská knižnica na S. vedená na LV 79 a 455 (ďalej ako „nehnutel'nosti“).».

Obvodný pozemkový úrad v Ž. (ďalej len „správny orgán“) svojím rozhodnutím č. k. 2008/00168-31 z 28. septembra 2009 (ďalej len „rozhodnutie správneho orgánu“) podľa § 9 ods. 4 zákona č. 229/1991 Zb. rozhodol o uplatnenom reštitučnom nároku tak, že sťažovateľovi nepriznal vlastnícke právo k nehnuteľnostiam ani právo na náhradu za nehnuteľnosti z dôvodu, že v konaní nebolo preukázané splnenie podmienok uvedených v § 4 zákona č. 229/1991 Zb. Proti rozhodnutiu správneho orgánu podal sťažovateľ odvolanie.

O odvolaní proti rozhodnutiu správneho orgánu rozhodoval krajský súd rozsudkom č. k. 23 Sp 99/2009-37 z 25. októbra 2010 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým potvrdil rozhodnutie správneho orgánu. Krajský súd považoval za preukázané, že „do vydania napadnutého rozhodnutia správneho orgánu F. P., E. P., resp. ich právna zástupkyňa, napriek tomu, že boli niekoľkokrát vyzývaní na predloženie dokladov písomnými výzvami, ako aj v zápisnici z ústneho pojednávania, nepredložili žiadne doklady, ktoré by preukazovali, že pôvodná vlastníčka E. P., rod. G. zomrela a že jej právnymi nástupcami sú práve jej deti I. a F. P. Súd mal z obsahu spisu preukázané, že spolu s podaním odvolania predložil F. P. úradne preložený úmrtný list E. P., poslednú vôľu E. P. a potvrdenie NS SR, Hlavného registračného úradu, sekcie pre záležitosti rodiny, ktorými preukazoval, že E. P. mala dvoch synov I. a F. P. a v testamente, ktorý bol preložený z anglického jazyka, odkázala všetok svoj majetok týmto dvom synom. Súd mal ďalej preukázané, že v čase rozhodovania správneho orgánu mal k dispozícii testament I. P.

v anglickom jazyku bez úradného prekladu. Na pojednávaní pred krajským súdom zástupca navrhovateľa súdu predložil overený tlmočnický preklad posledného závetu I. P. “.

V rozsudku krajského súdu sa ďalej konštatovalo, že „Napriek niekoľkým výzvam navrhovateľ, ani jeho právna zástupkyňa do rozhodnutia správneho orgánu vydaného dňa 28. 09. 2009 tieto doklady nepredložili. V tomto smere je pre rozhodovanie podstatný stav konania v čase vydania rozhodnutia. Pokiaľ však navrhovatelia napriek výzvam správneho orgánu a dlhotrvajúcemu správne konaniu od roku 1992 boli nečinní a nepodarilo sa im zabezpečiť dôkazy, ktoré by preukazovali, že pôvodný vlastník E. P., rod. G. zomrela a že jeho právnym nástupcom skutočne sa stal I. P., v tomto smere neuniesli navrhovatelia dôkazné bremeno, ktorým by preukázali jednu z podstatných náležitostí pre uplatnenie reštitučného nároku. Správny orgán vzhľadom na nepreukázanie tejto prvotnej skutočnosti, t. j. aktívnej legitímácie osoby, ktorá si ako oprávnená osoba reštitučný nárok uplatnila podľa § 4 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. už nebolo povinnosťou správneho orgánu sa ďalšími skutočnosťami zaoberať, hlavne tým, že navrhovateľ E. P. a F. P. ako právny nástupca po E. P. nielenže nepredložili dôkazy, ktoré by preukazovali že E. P. je dedičom po pôvodnej vlastníčke E. P., ale nepreukázali, napriek výzve, skutočnosti, ktoré by objasňovali, akým spôsobom v rozhodnom období prešiel predmetný majetok na štát a či sú splnené zákonné podmienky pre uplatnenie reštitučného nároku podľa zák. č. 229/1991 Zb. § 6, ako aj ostatných ustanovení zákona. V tomto smere však správny orgán nebol povinný vo veci vykonať dokazovanie vzhľadom na tú skutočnosť, že v konaní bol povinný niesť dôkazné bremeno a preukázať aktívnu legitímáciu, teda status oprávnenej osoby F. P., ktorý bol predovšetkým povinný preukázať, že je právnym nástupcom po E. P. a že E. P. je dedičom po pôvodnej vlastníčke E. P., rod. G.“. A ďalej, že „Toto nekonanie navrhovateľa do rozhodnutia správneho orgánu, resp. neskoré predloženie týchto dokladov až v opravnom prostriedku však nemôže, podľa názoru krajského súdu, zvrátiť stav, aký bol pri rozhodovaní správneho orgánu v čase vydania predmetného rozhodnutia, nakoľko stav v čase vydania rozhodnutia je pre správne orgány záväzný.“.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal, že krajský súd vo svojom rozhodnutí vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci,

pretože rozhodnutie správneho orgánu „je jednoznačne v rozpore s právnymi predpismi, zákonmi a Ústavou Slovenskej republiky a preto ani neexistoval dôvod na to, aby Krajský súd v Žiline svojim rozsudkom potvrdil rozhodnutie správneho orgánu“. Správny orgán podľa sťažovateľa pochybil, najmä pokiaľ od neho požadoval «splnenie podmienky (preukázanie akéhosi „skutočného“ trvalého pobytu a nielen „evidenčného“ trvalého pobytu a zároveň predloženie plnej moci na zastupovanie pre moju právnu zástupkyňu s úradne overeným podpisom E. P.), pričom však povinnosť na splnenie takýchto podmienok mi ako navrhovateľovi a oprávnenému nevyplývala a nevyplýva zo žiadneho právneho predpisu na ktorý sa správny orgán odvoláva (ide najmä o § 4 (1) a (2) zákona č. 229/1991 Zb.).

Rovnako som v odvolaní zdôrazňoval, že považujem za tam uvedených podmienok rozhodnutie správneho orgánu za rozhodnutie, ktoré je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov v súlade s § 250j (2) písm. d) OSP.».

Najvyšší súd odvolaniu sťažovateľa nevyhovел a vo veci rozhodol rozsudkom tak, že prvostupňové rozhodnutie potvrdil osvojujúc si v plnom rozsahu argumentáciu krajského súdu.

Podľa názoru sťažovateľa rozhodnutie správneho orgánu nemalo byť všeobecnými súdmi konajúcimi v jeho právnej veci potvrdené, ale naopak, zrušené a vrátené na ďalšie konanie z dôvodu jeho nezákonnosti vyplývajúcej z toho, že «správny orgán v ňom skutkový stav podriadil síce pod právnu normu (§ 4 (1) a (2) zákona č. 229/1991 Zb.), avšak táto právna norma sa na vec nevzťahuje v uvedenom rozsahu, t. j. v tom rozsahu, že by správny orgán bol „oprávnený“ od sťažovateľa žiadať preukázanie nejakého „skutočného“ trvalého pobytu, pričom zákon takýto pojem „skutočný“ trvalý pobyt nepozná a navyše... k takémuto záveru správneho orgánu nemožno dospieť ani použitím akéhokoľvek druhu výkladu právnej normy, resp. právneho predpisu».

V nadväznosti na uvedené považuje sťažovateľ rozhodnutie správneho orgánu za rozporné aj s čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj za nedostatočne odôvodnené a nepreskúmateľné, keďže «v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že som podľa § 4 ods. (1) a (2) zákona

č. 229/1991 Zb. nepreukázal, že by som bol oprávneným, ale zároveň správny orgán nevysvetlil a riadne nezdôvodnil, prečo žiadal a na základe čoho žiadal z mojej strany preukázanie „skutočného trvalého pobytu“ (ktorým aj podmieňoval oprávnenosť reštitučného nároku). Správny orgán tým jednoznačne a preukázateľne porušil už vyššie citované ustanovenie § 46 správneho poriadku a navyše však tiež § 47 (3) správneho poriadku...». V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sž 85/95, podľa ktorého „Súd rozhodnutie správneho orgánu podľa ustanovenia § 250j (2) Občianskeho súdneho poriadku ako nepreskúmateľné zruší, ak rozhodnutie nie je náležité odôvodnené (§ 47 (3) zákona č. 71/1967 Zb.)“, ako aj nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 143/02 z 5. novembra 2002, podľa ktorého „Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi.“.

K ďalšiemu porušeniu § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, ako aj čl. 2 ods. 2 ústavy postupom správneho orgánu došlo podľa sťažovateľa v súvislosti s požiadavkou správneho orgánu, ktorý v zmysle zákona č. 229/1991 Zb. požadoval úradné overenie podpisu E. P. na splnomocnení na zastupovanie pre právnu zástupkyňu sťažovateľa napriek tomu, že takáto požiadavka nevyplývala zo žiadneho platného právneho predpisu a správny orgán v odôvodnení svojho rozhodnutia ani neuviedol, na základe ktorého ustanovenia jej splnenie požadoval. Z uvedeného podľa sťažovateľa vyplýva, že bol daný dôvod na zrušenie rozhodnutia správneho orgánu.

Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu a rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľ namietal, že v ich odôvodnení nebol uvedený právny argument k tej rozpornej skutočnosti, že na jednej strane sa síce stotožnili s právnym názorom, že správny orgán nebol oprávnený požadovať od sťažovateľa splnenie podmienky tzv. skutočného trvalého pobytu, ako aj podmienky úradne overeného podpisu E. P. na splnomocnení, ale „zároveň nelogicky uznali a potvrdili správnosť takéhoto rozhodnutia správneho orgánu“, podľa ktorého aj tieto nie

nepodstatné okolnosti boli dôvodom zamietnutia reštitučného nároku sťažovateľa. Vzhľadom na uvedené považuje sťažovateľ napadnuté rozsudky krajského súdu a najvyššieho súdu za arbitrárne, neodôvodnené a nezrozumiteľné. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 127/2010 z 22. júna 2010.

Krajský súd a najvyšší súd svojím postupom a rozhodnutiami v právnej veci sťažovateľa najmä tým, že *„sa stotožnili s chybným, nesprávnym a nezákonným rozhodnutím správneho orgánu, v ktorom sa nesprávne aplikovalo najmä ustanovenie § 4 zákona č. 229/1991 Zb.“*, porušili jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Súčasne došlo podľa sťažovateľa aj k porušeniu jeho základného práva vlastníť majetok a základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu tým, že krajský súd a najvyšší súd *„bez opory v právnych predpisoch a Ústave Slovenskej republiky akceptoval a potvrdil v plnom rozsahu správnosť rozhodnutia správneho orgánu, ktoré je vzhľadom na vyššie uvedené dôvody zjavne v rozpore s platnými právnymi predpismi a Ústavou Slovenskej republiky a tým ma nezákonne pozbavili majetku – vlastníctva k nehnuteľnostiam uplatneným v súlade so zákonom č. 229/1991 Zb. v rámci reštitučného nároku, resp. pozbavili náhrady za tieto nehnuteľnosti“*.

Vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi sťažovateľ poukázal na judikatúru ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že *„v súdnom konaní je k reštitučným nárokom potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby prípadne v súdnom konaní nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov mnohých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Riadiacim princípom v týchto konaniach sú zásady materiálneho právneho štátu. V prípade možnosti viacerých výkladov právneho predpisu má všeobecný súd uplatniť výklad ratio legis pred doslovným gramatickým výkladom.“*

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonanom dokazovaní vyniesol tento nálež:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom a rozsudkom zo dňa 26. 10. 2011 č. k. 10 Sžr/31/2010 porušil základné právo F. P... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a tiež vlastníť majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na ochranu majetku podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Krajský súd v Žiline postupom a rozsudkom zo dňa 25. 10. 2010 č. 23Sp/99/2009-37 porušil základné právo F. P... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a tiež vlastníť majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na ochranu majetku podľa článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 26. 10. 2011 č. k. 10 Sžr/31/2010 a rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. 10. 2010 č. 23Sp/99/2009-37 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 10.000,- EUR, ktoré mu vyplatia Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Žiline do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Žiline sú povinní nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 664,56 EUR na účet právneho zástupcu JUDr. J. M., advokáta, vedený v..., a to do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa v predmetnej veci vyjadril krajský súd podaním sp. zn. Spr 138/2012 zo 16. marca 2012, v ktorom okrem iného uviedol, že:

„... je ústavná sťažnosť neopodstatnená, nakoľko sťažovateľ namieta neodôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 23Sp/99/2009-37 zo dňa 25. októbra 2010...

rozsudok je riadne zdôvodnený, súd sa vysporiadal so všetkými argumentmi uvádzanými v opravnom prostriedku a vychádzal z ustálenej judikatúry a rozhodovacej

činnosti krajského súdu v tom zmysle, že pre rozhodovanie v správnom súdnictve podľa tretej hlavy, piatej časti O. s. p. je rozhodný stav, ktorý je v čase vyhlásenia napadnutého správneho rozhodnutia, čo je obsiahnuté aj v dôvodoch rozhodnutia. Z tohto dôvodu mám za to, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu je riadne zdôvodnené a je rozhodnuté v súlade so zákonom.“.

Najvyšší súd sa základe výzvy ústavného súdu v predmetnej veci vyjadril podaním sp. zn. KP 4/2012 z 15. marca 2012, v ktorom okrem iného uviedol:

„... Krajský súd mal z administratívneho spisu nesporne preukázané, že správny orgán vyzval navrhovateľov a ich právnych zástupcov na predloženie dokladov a na preukázanie reštitučných nárokov. Malo ísť o dedičské rozhodnutie po E. P., rod. G., ďalej o dedičské rozhodnutie po E. P., úmrtný list E. P. a jej závet. Preložený závet E. P. bol doložený až pred správnym súdom. Na základe toho krajský súd v svojom rozsudku konštatoval, že navrhovatelia nepreukázali aktívnu legitimáciu osoby, ktorá si uplatňuje reštitučný nárok podľa § 4 ods. 2 zákona 229/1991 Zb. Vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti nebolo už povinnosťou správneho orgánu sa zaoberať ďalšími skutočnosťami, t. j. či E. P. je dedičom po pôvodnej vlastníčke E. P., akým spôsobom prešiel predmetný majetok na štát a či sú splnené zákonné podmienky pre uplatnenie reštitučného nároku podľa zákona č. 229/1991 Zb. Dôkazné bremeno stanovené v § 6 predmetného zákona na preukázanie týchto skutočností bolo, podľa krajského súdu, na navrhovateľovi, ktorý do termínu rozhodnutia správneho orgánu nedoložil zákonom predpísané doklady a nepreukázal zákonom požadované skutočnosti, na základe čoho bolo skonštatované, že navrhovateľ dôkazné bremeno neunesol. Na tejto skutočnosti nemení nič ani fakt, že v správnom konaní nedoložené doklady preukazujúce jeho reštitučný nárok predložil až po podaní opravného prostriedku.

Po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného spisu najvyšší súd s prihliadnutím na ustanovenie § 219 ods. 2 spojený s § 250l ods. 2 OSP skonštatoval, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie

výroku napadnutého rozsudku. Na doplnenie zdôraznenia správnosti napadnutého rozhodnutia najvyšší súd uviedol, že krajský súd správne konštatoval skutočnosť, že pre uplatnenie reštitučných nárokov podľa zákona č. 229/1991 Zb. zákon nepredpisuje predloženie plnej moci s overenými podpismi osôb, ktoré k uplatňovaniu reštitučného nároku splnomocnenca splnomocňuje. Správny orgán teda nemá dostatočné argumenty na spochybnenie udelenia plnej moci, tu však treba konštatovať, že napriek tomu, že správny orgán túto plnú moc spochybňoval, nevyvodil z nej postup, ktorý by bránil splnomocnenej osobe zúčastniť sa správneho konania.

Takisto krajský súd správne poukázal na skutočnosť, že na základe Európskej judikatúry nie je potrebné, aby z hľadiska uplatnenia reštitučných nárokov zákonodarca vyžadoval aj preukázanie trvalého pobytu osoby na území v danom prípade ČSFR, i keď zákon č. 229/1991 Zb. v § 4 ods. 2 tejto časti nebol novelizovaný, z hľadiska Európskej judikatúry sa nevyžaduje splnenie podmienky trvalého pobytu pre riadne uplatnenie reštitučného nároku. Najvyšší súd za rozhodujúcu okolnosť považoval skutočnosť, že navrhovateľ neuviedol všetky rozhodné skutočnosti, ktoré striktne vyžaduje zákon č. 229/1991 Zb. pre posúdenie reštitučného nároku. Reštituenti a ich právna zástupkyňa boli niekoľkokrát vyzývaní na predloženie potrebných dokladov, pričom predovšetkým sa jednalo o predloženie dedičského rozhodnutia po E. P. a následne dedičského rozhodnutia po E. P. Tieto doklady do rozhodnutia správneho orgánu neboli predložené, pričom zo strany navrhovateľa bolo potrebné preukázať, že E. P. v rozhodnom období zomrela a že právnym nástupcom a dedičom je E. P. Pre preskúmanie správnych rozhodnutí z hľadiska správneho súdnictva konania podľa tretej hlavy piatej časti OSP je podstatný stav v čase vydania rozhodnutia. Keďže navrhovateľ napriek výzvam správneho orgánu a dlhotrvajúcemu správne konaniu od roku 1992 bol nečinný a nepredložil dôkazy, ktoré by potvrdzovali, že pôvodný vlastník E. P. zomrela a že jeho právnym nástupcom sa skutočne stal E. P., v tomto smere neunesol dôkazné bremeno. V tomto smere správny orgán nebol povinný vo veci vykonať dokazovanie, vzhľadom na to, že dôkazné bremeno niesol navrhovateľ. To, že k opravnému prostriedku podanému na súd bol predložený úmrtný list E. P. ako aj anglická verzia, tlmočnický overený preklad poslednej vôle E. P., nemení nič na skutočnosti, že v čase rozhodovania správneho orgánu navrhovateľ nepreukázal zákonné podmienky pre uplatnenie reštitučného nároku.

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 OSP a § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP tak, že účastníkom nepriznal ich náhradu, nakoľko navrhovateľ nebol v odvolacom konaní úspešný a odporkyňa podľa zákona nemá nárok na náhradu trov konania.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal na ďalšie konanie uznesením z 22. februára 2012 I. senát ústavného súdu v zložení Peter Brňák (predseda senátu), Marianna Mochnáčová (sudkyňa) a Milan Ľalík (sudca). V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2012 účinného od 1. marca 2012 I. senát ústavného súdu rozhoduje v tomto zložení: Marianna Mochnáčová (predsedníčka senátu), Peter Brňák (sudca) a Milan Ľalík (sudca). Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V preambule zákona č. 229/1991 Zb. sa uvádza, že Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej republiky sa uznieslo na tomto zákone v snahe zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia.

Podľa § 4 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1 (ods. 1). Ak osoba, ktorej nehnuteľnosť prešla v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v § 6, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 13 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami, pokiaľ sú štátnymi občanmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a majú trvalý pobyt na jej území, fyzické osoby v tomto poradí:

a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený pri dedičskom konaní, ktorý nadobudol celé dedičstvo,

b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol vlastníctvo, ale iba v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti nehnuteľnosti, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený iba k tejto časti nehnuteľnosti,

c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v § 13, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,

d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,

e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými jeho deti (ods. 2).

V prípadoch uvedených v § 6 ods. 1 písm. j) sú oprávnenými osobami osoby tam uvedené; ustanovenia odseku 2 písm. c) až e) platia obdobne (ods. 3).

Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku

a) výroku o prepadnutí majetku, prepadnutí vecí alebo zhabaní vecí v trestnom konaní, prípadne v trestnom konaní správnom podľa prvších predpisov, ak bol výrok zrušený podľa osobitných predpisov,

b) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme,

c) postupu podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení zákona č. 67/1952 Zb.,

d) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov,

e) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona SNR č. 2/1958 Zb. SNR o úprave pomerov a obhospodarovaní spoločne užívaných lesov bývalých urbarialistov, komposesorátov a podobných útvarov,

f) vyhlásenia a zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vyst'ahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),

g) toho, že občan zdržiavajúci sa v cudzine nehnuteľnosť zanechal na území republiky alebo ktorého majetok prešiel na štát podľa zákona č. 183/1950 Zb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie,

h) zmluvy o darovaní nehnuteľností uzavretej darcom v tiesni,

i) dražobného konania uskutočneného na úhradu pohľadávky štátu,

j) súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky, prípadne uznanie takejto zmluvy účastníkmi za neplatnú; v takom prípade je oprávnenou osobou nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj pokiaľ táto zmluva nenadobudla účinnosť,

k) kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,

l) odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní urobeného v tiesni,

m) vyvlastnenia za náhradu, pokiaľ nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila účelu, na ktorý bola vyvlastnená,

n) vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady,

o) znárodnenia vykonaného v rozpore s vtedy platnými zákonnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady,

p) prevzatia nehnuteľností bez právneho dôvodu,

r) politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody,

s) odovzdania do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov,

t) prikázania do užívania právnickej osoby na základe zákona č. 55/1947 Zb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu, alebo vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby,

u) prevodu na štát spoločne užívaných singulárnych lesov a lesných družstiev, pokiaľ členmi družstva boli aj fyzické osoby. Na prevzatie tohto majetku sa použijú osobitné predpisy,

v) prechodu na štát podľa osobitného predpisu.

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. nárok uplatní oprávnená osoba na pozemkovom úrade a zároveň vyzve povinnú osobu na vydanie nehnuteľnosti. Povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou do 60 dní od podania výzvy dohodu o vydaní nehnuteľnosti.

Podľa § 13 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. právo na vydanie nehnuteľnosti podľa § 6 môže oprávnená osoba uplatniť do 31. decembra 1992. V prípade uvedenom v § 6 ods. 1 písm. a) začne osemnásťmesačná lehota plynúť až odo dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol výrok zrušený, ak dôjde k tomuto rozhodnutiu po dátume účinnosti tohto zákona. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne. Lehoty na predkladanie písomných dôkazov v konaní pred pozemkovým úradom sa spravujú všeobecnými predpismi o správnom konaní.

Sťažovateľ spolu so svojím bratom prostredníctvom ich právnej zástupkyne podal správnomu orgánu návrh na začatie konania z 28. januára 1992, ktorým požadoval priznanie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a náhradu za ne v peniazoch. Právna zástupkyňa sťažovateľa bola podaním z 23. júna 2009 vyzvaná na doplnenie dokladov v predmetnom konaní (okrem iných i na predloženie právoplatného dedičného rozhodnutia po právnej predchodkyňi sťažovateľa a jeho brata, ktorá bola podľa Správy katastra Žilina

pôvodnou vlastníčkou nehnuteľností), avšak žiadané doklady správneho orgánu neboli predložené. Správny orgán rozhodnutím č. 2008/00168-31 z 28. septembra 2009 nepriznal sťažovateľovi vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ako ani jeho právo na náhradu, pretože „pre priznanie nároku – nebolo preukázané, že navrhovateľ E. P. bol oprávnenou osobou“.

Krajský súd svojím rozsudkom rozhodnutie správneho orgánu č. 2008/00168-31 z 28. septembra 2009 potvrdil, pričom v ňom konštatoval, že v predmetnom konaní sťažovateľ nepreukázal svoju aktívnu legitimáciu, t. j. že je osoba oprávnená na uplatnenie reštitučného nároku podľa § 4 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. Najvyšší súd sa v rozsudku odvolal na závery krajského súdu uvedené v rozsudku, s ktorými sa plne stotožnil. Argumentáciu krajského súdu následne takto doplnil:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade so závermi prvostupňového súdu dospel k názoru, že navrhovateľ neuviedol všetky rozhodné skutočnosti, ktoré striktne vyžaduje zákon č. 229/1991 Zb. pre posúdenie reštitučného nároku. Reštituenti aj ich právna zástupkyňa boli niekoľkokrát vyzývaní na predloženie potrebných dokladov. Predovšetkým sa jednalo o predloženie dedičského rozhodnutia po E. P. a následne dedičského rozhodnutia po E. P. Tieto doklady do rozhodnutia správneho orgánu neboli predložené. Zo strany navrhovateľa bolo potrebné preukázať, že E. P. v rozhodnom období zomrela a že právnym nástupcom a dedičom je E. P. Napriek výzvam navrhovateľ ani jeho právna zástupkyňa do rozhodnutia správneho orgánu vydaného dňa 28. 9. 2009 tieto doklady nepredložili. Pre preskúmanie správnych rozhodnutí z hľadiska správneho súdnictva konania podľa tretej hlavy piatej časti OSP je podstatný stav v čase vydania rozhodnutia. Keďže navrhovateľ napriek výzvam správneho orgánu a dlhotrvajúcemu správnenému konaniu od roku 1992 bol nečinný a nepredložil dôkazy, ktoré by potvrdzovali, že pôvodný vlastník E. P. zomrela, a že jeho právnym nástupcom sa skutočne stal E. P. v tomto smere neunesol dôkazné bremeno. Navrhovateľ nepredložil a napriek výzve nepreukázal skutočnosti, ktoré by objasňovali akým spôsobom v rozhodnom období prešiel predmetný majetok na štát a či sú splnené zákonné podmienky pre uplatnenie reštitučného nároku podľa zákona č. 229/1991 Zb. stanovené v § 6 ako aj ostatné ustanovenia zákona. V tomto smere správny orgán nebol povinný vo veci vykonať dokazovanie, vzhľadom na to, že dôkazné bremeno niesol navrhovateľ. To, že k opravnému prostriedku bol predložený

úmrtný list E. P. ako aj anglická verzia, tlmočnicky overený preklad poslednej vôle E. P. nemení nič na skutočnosti, že v čase rozhodovania správneho orgánu navrhovateľ nepreukázal zákonné podmienky pre uplatnenie reštitučného nároku.

Najvyšší súd vzhľadom na námietky navrhovateľa, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je nepreskúmateľné, uvádza, že napadnuté rozhodnutie má všetky formálne i obsahové náležitosti, ktoré vyžaduje zákon, uvedené rozhodnutie vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré je logicky vyhodnotené a riadne právne posúdené...“

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd aj najvyšší súd vo svojich rozsudkoch dospeli k zhodnému záveru, že sťažovateľ v konaní neunesol dôkazné bremeno, keďže nepreukázal splnenie zákonných podmienok na uplatnenie reštitučného nároku podľa zákona č. 229/1991 Zb., predovšetkým nepreukázal, že je osobou oprávnenou na uplatnenie reštitučného nároku, a preto v konaní jeho návrh nemal úspech.

Podstatnou pre rozhodnutie v tejto veci bola otázka, či súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci pri svojom rozhodovaní mali prihliadať na listinné dôkazy preukazujúce aktívnu legitimitáciu sťažovateľa (ako navrhovateľa v konaní pred správnym orgánom a odvolateľa v konaní pred súdmi) predložené až v rámci odvolacieho konania proti rozhodnutiu správneho orgánu ako prílohy k jeho opravnému prostriedku – odvolaniu, t. j. či správne aplikovali v danom prípade ustanovenie § 250i ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Podľa krajského súdu aj najvyššieho súdu v návrhu sťažovateľa absentovalo preukázanie jeho aktívnej legitimitácie, t. j. preukázanie jeho tvrdenia, že je právnym nástupcom Správou katastra Žilina označenej vlastníčky nehnuteľností – E. P. Ďalší nedostatok videli v tom, že zo strany sťažovateľa v jeho návrhu nebolo uvedené, z ktorého konkrétneho reštitučného dôvodu si uplatňuje svoje nároky spomedzi rôznych reštitučných dôvodov vymedzených v § 6 zákona č. 229/1991 Zb. Keďže v konaní pred správnym orgánom sťažovateľ nepredložil žiadne dôkazy preukazujúce jeho tvrdenie, že je osobou

oprávnenou na uplatnenie reštitučného nároku v súlade s § 250i ods. 1 OSP, súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci rozhodnutie správneho orgánu potvrdili.

Z uvedeného je zrejmé, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci uplatnili gramatický doslovný výklad ustanovenia § 250i ods. 1 OSP a na sťažovateľom v odvolacom konaní predložené listinné dôkazy pri svojom rozhodovaní už neprihliadali.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 209/05).

Ústavný súd pripomína, že jednotlivé ustanovenia jednoduchého práva sú všeobecné súdy povinné interpretovať a aplikovať v prvom rade vždy z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavou garantovaných základných práv a slobôd. Totiž aj v prípade hypoteticky možnej konkurencie viac metodologicky racionálne obhájitelných interpretačných alternatív je nutné zvoliť ako výsledok výkladu tú, ktorá opodstatnene nadobúda prednosť pred ostatnými, t. j. uprednostniť interpretáciu takú, ktorá je ústavne konformnejšia.

Ratio legis v danom prípade aplikovaného zákona č. 229/1991 Zb. je výslovne vymedzený v jeho preambule a spočíva v sledovaní zmiernenia následkov niektorých

majetkových krívd (ako i porušenia základných práv), ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia.

Ústavný súd po dôslednom oboznámení sa s odôvodnením rozsudku najvyššieho súdu dospel k záveru, že tento súd v posudzovanom prípade nerešpektoval účel reštitúcií poľnohospodárskej pôdy a lesnej pôdy a formalistickou interpretáciou § 250i ods. 1 OSP v spojení s § 4 zákona č. 229/1992 Zb. neprihliadajúc na jeho účel zasiahol do základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V predmetnom konaní ako správny orgán, tak i súdy zúčastnené na rozhodovaní o tejto veci považovali za podstatné vyriešenie otázky aktívnej legitímácie sťažovateľa. Je pravdou, že sťažovateľ v konaní pred správnym orgánom nepredložil žiadne dôkazy preukazujúce jeho tvrdenie, že je osobou oprávnenou na uplatnenie uvedeného reštitučného nároku. Nesporným zostáva však i fakt, že už v konaní pred správnym orgánom oprávnenou osobu bol napriek tomu, že toto svoje tvrdenie v danom čase nevedel preukázať.

Rozhodnutie správneho orgánu o jeho návrhu (nepriзнание vlastníckeho práva k nehnuteľnostiach ani náhrady za ne) z dôvodu nepreukázania jeho aktívnej legitímácie v predmetnom konaní v jeho dôsledkoch znamená, že bol zamietnutý návrh osoby zo zákona oprávnenej na uplatnenie reštitučného nároku, ktorá si ho už vzhľadom na § 13 zákona č. 229/1991 Zb. nemá možnosť opätovne uplatniť.

Podľa názoru ústavného súdu povinnosťou najvyššieho súdu pri preskúmaní rozhodnutia správneho orgánu vzhľadom na jeho špecifickosť (vec, podstatou ktorej je odškodnenie za krivdy spáchané minulým režimom) bolo dôsledne dbať na princípy právneho štátu a nevykladať príslušné ustanovenia aplikovaných zákonov iba formalisticky, aby tak nedošlo k neprimeranej tvrdošti zákona voči sťažovateľovi, ktorého základné práva,

resp. základné práva jeho právneho predchodcu boli už zrejme porušené bez akéhokoľvek jeho zavinenia a zároveň bol najvyšší súd povinný dbať na to, aby ním zvolený postup v konaní smeroval k naplneniu účelu zákona č. 229/1991 Zb.

V danom prípade v rámci odvolacieho konania sťažovateľ predložil listinné dôkazy, ktorými preukázal svoju aktívnu legitimáciu v predmetnom konaní, t. j. odstránil procesnú vadu konania, pre ktorú nedošlo k preskúmaniu jeho reštitučného nároku, napriek tomu v dôsledku postupu, ktorý v tejto veci zvolili súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci, k preskúmaniu a rozhodnutiu o jeho reštitučnom nároku v uvedenom konaní nedošlo.

S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že aplikácia § 250i ods. 1 OSP v danom prípade sa javí ako formalistická a neprípustná, pretože opomína samotný účel zákona č. 229/1991 Zb. Preto je nutné konštatovať, že právne závery najvyššieho súdu o nepreukázaní aktívnej legitimácie sťažovateľa ako základného predpokladu úspešného si uplatnenia reštitučných nárokov v súdnom konaní sú ústavne nesúladne a porušujúce už označené základné a iné právo sťažovateľa.

Keďže napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), ústavný súd tento rozsudok zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Po vrátení veci na ďalšie konanie najvyšší súd bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde) vyjadrenými v tomto náleze a jeho povinnosťou bude najmä odstrániť vytýkané nedostatky a rešpektovať pritom relevantné ústavné princípy (bod 2 výroku nálezu).

Vo zvyšnej časti ústavný súd sťažnosti sťažovateľa, v ktorej namietal porušenie základných práv podľa čl. 20 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj v časti sťažnosti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu nevyhovela, a to z dôvodu, že

označeným právam sťažovateľa poskytujú ochranu všeobecne súdy a preskúmanie napadnutého rozsudku krajského súdu je zverené najvyššiemu súdu (bod 4 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 10 000 € od najvyššieho súdu a 10 000 € od krajského súdu z dôvodov uvedených v jeho sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Fakultatívna právomoc ústavného súdu priznať primerané finančné zadost'účinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu a nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadost'účinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie

v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné porušenie jeho práv v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným dôvodom na domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto dôvodom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03).

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení prihliadol na pasívny prístup sťažovateľa k predmetnému konaniu, keď k realizácii procesne relevantných úkonov pristúpil až po rozhodnutí správneho orgánu, preto ústavný súd považuje za dostatočné konštatovanie porušenie označených práv sťažovateľa, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu, a preto mu primerané finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov spolu v sume 323,52 €, čo zodpovedá tarifnej odmene za 2 úkony právnej pomoci po 254,34 € (prevzatie a príprava a spísanie sťažnosti) a 2-krát paušálna náhrada hotových výdavkov po 7,63 €, t. j. spolu odmena 269,60 €, a 20 % daň z pridanej hodnoty 53,92 € (bod 3 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. apríla 2012